Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 ianuarie 2017 * [i]

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Piețele belgiană, germană, franceză, italiană, neerlandeză și austriacă ale produselor și accesoriilor pentru baie — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European — Coordonarea prețurilor și schimbul de informații comerciale sensibile — Încălcare unică — Probă — Amenzi — Fond — Termen rezonabil — Proporționalitate”

În cauza C-625/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 29 noiembrie 2013,

Villeroy & Boch AG, cu sediul în Mettlach (Germania), reprezentată de M. Klusmann și de T. Kreifels, Rechtsanwälte, asistați de S. Thomas, profesor,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de L. Malferrari, de F. Castillo de la Torre și de F. Ronkes Agerbeek, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, doamna M. Berger și domnii E. Levits, S. Rodin (raportor) și F. Biltgen, judecători,

avocat general: M. Wathelet,

grefier: K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 septembrie 2015,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 noiembrie 2015,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: germana.

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Villeroy & Boch AG solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Villeroy & Boch Austria și alții/Comisia (T-373/10, T-374/10, T-382/10 și T-402/10, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2013:455), în măsura în care prin această hotărâre Tribunalul a respins în parte acțiunea acesteia prin care a solicitat anularea Deciziei C(2010) 4185 final a Comisiei din 23 iunie 2010 privind o procedură în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39092 – Produse și accesorii pentru baie) (denumită în continuare „decizia în litigiu”) în măsura în care o privește.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 1/2003

2 Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101 și 102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) prevede la articolul 23 alineatele (2) și (3):

„(2) Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi asupra întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea:

(a) încalcă articolul [101 sau 102 TFUE] […]

[…]

Pentru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

[…]

(3) La stabilirea amenzii, se iau în considerare atât gravitatea, cât și durata încălcării.”

Orientările din 2006

3 În Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264, denumite în continuare „Orientările din 2006”) se arată, la punctul 2, că, în ceea ce privește stabilirea amenzilor, „Comisia trebuie să țină seama de durata și gravitatea încălcării” și că „amenda aplicată nu trebuie să depășească limitele indicate la articolul 23 alineatul (2) al doilea și al treilea paragraf din Regulamentul (CE) nr. 1/2003”.

4 Punctul 37 din Orientările din 2006 prevede:

„Cu toate că prezentele orientări prezintă metodologia generală de stabilire a amenzilor, particularitățile unei cauze date sau necesitatea de a atinge un nivel disuasiv într-o anumită cauză pot justifica abaterea Comisiei de la această metodologie sau de la limitele fixate la punctul 21.”

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

5 Produsele vizate de încălcare sunt produse și accesorii pentru baie, încadrate în una dintre următoarele trei subgrupe de produse, și anume robinete, cabine de duș și accesorii pentru acestea, precum și produse ceramice (denumite în continuare „cele trei subgrupe de produse”).

6 Istoricul litigiului a fost descris de Tribunal la punctele 1-19 din hotărârea atacată și poate fi rezumat după cum urmează.

7 Prin decizia în litigiu, Comisia a constatat existența unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”) în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie. Această încălcare, la care ar fi participat 17 întreprinderi, s-ar fi desfășurat în diferite perioade, cuprinse între 16 octombrie 1992 și 9 noiembrie 2004, și ar fi luat forma unui ansamblu de acorduri anticoncurențiale sau de practici concertate pe teritoriile belgian, german, francez, italian, neerlandez și austriac.

8 Mai precis, în decizia în litigiu, Comisia a arătat că încălcarea constatată consta, în primul rând, în coordonarea de către fabricanții menționați de produse și accesorii pentru baie a creșterilor de prețuri anuale și a altor elemente de stabilire a prețurilor, cu ocazia unor reuniuni regulate desfășurate în cadrul unor asociații naționale profesionale, în al doilea rând, în stabilirea sau în coordonarea prețurilor cu ocazia unor evenimente specifice precum creșterea costului cu materiile prime, introducerea euro și instituirea taxării rutiere și, în al treilea rând, în divulgarea și în schimbul de informații comerciale sensibile. În plus, Comisia a constatat că stabilirea prețurilor în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie urma un ciclu anual. În acest cadru, fabricanții stabileau propriile bareme de prețuri, care rămâneau în general în vigoare timp de un an și serveau drept bază pentru relațiile comerciale cu distribuitorii cu ridicata.

9 Villeroy & Boch, precum și celelalte reclamante în primă instanță, Villeroy & Boch Austria GmbH (denumită în continuare „Villeroy & Boch Austria”), Villeroy & Boch SAS (denumită în continuare „Villeroy & Boch France) și Villeroy & Boch Belgium SA (denumită în continuare „Villeroy & Boch Belgia”), își desfășoară activitatea în sectorul echipamentelor sanitare pentru baie. Villeroy & Boch deține integral capitalul Villeroy & Boch Austria, al Villeroy & Boch France, al Villeroy & Boch Belgia, al Ucosan BV și al filialelor sale, precum și al Villeroy & Boch SARL (denumită în continuare „Villeroy & Boch Luxemburg”).

10 La 15 iulie 2004, Masco Corp. și filialele sale, printre care Hansgrohe AG, care produce robinete, și Hüppe GmbH, care produce cabine de duș, au informat Comisia despre existența unei înțelegeri în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie și au solicitat să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea din 2002 privind cooperarea”) sau, cu titlu subsidiar, de o reducere a cuantumului amenzilor care puteau fi pronunțate împotriva acestora. La 2 martie 2005, Comisia a adoptat o decizie condițională de imunitate la amenzi în favoarea Masco, în conformitate cu punctul 8 litera (a) și cu punctul 15 din această comunicare.

11 La 9 și la 10 noiembrie 2004, Comisia a efectuat inspecții inopinate în incintele mai multor societăți și asociații naționale profesionale care își desfășurau activitatea în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie.

12 La 15 și la 19 noiembrie 2004, Grohe Beteiligungs GmbH și filialele sale și, respectiv, American Standard Inc. (denumită în continuare „Ideal Standard”) au solicitat imunitatea la amenzi în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea sau, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului acestora.

13 După ce, în perioada 15 noiembrie 2005-16 mai 2006, a adresat solicitări de informații mai multor societăți și asociații care își desfășurau activitatea în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie, inclusiv reclamantelor în primă instanță, la 26 martie 2007, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, care le-a fost notificată.

14 La 17 și la 19 ianuarie 2006, Roca SARL și, respectiv, Hansa Metallwerke AG și filialele sale au solicitat de asemenea să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea sau, cu titlu subsidiar, de reducerea cuantumului acestora. La 20 ianuarie 2006, Aloys F. Dornbracht GmbH & Co KG Armaturenfabrik a formulat o cerere similară.

15 În urma unei audieri, desfășurată în perioada 12-14 noiembrie 2007, la care au participat reclamantele în primă instanță, a transmiterii, la 9 iulie 2009, a unei scrisori de prezentare a faptelor, prin care acestea erau atenționate cu privire la anumite probe pe care Comisia intenționa să se întemeieze în cadrul adoptării unei decizii finale, și a solicitărilor de informații suplimentare adresate ulterior în special acestor reclamante în primă instanță, la 23 iunie 2010, Comisia a adoptat decizia în litigiu. În această decizie, Comisia a considerat că practicile descrise la punctul 8 de mai sus făceau parte dintr-un plan global care urmărea restrângerea concurenței dintre destinatarii acestei decizii și prezentau caracteristicile unei încălcări unice și continue, al cărei domeniu de aplicare acoperea cele trei subgrupe de produse și cuprindea teritoriile belgian, german, francez, italian, neerlandez și austriac. În această privință, Comisia a subliniat în special că practicile respective se conformaseră unui model recurent care s-a dovedit a fi același în cele șase state membre vizate de investigația sa. Comisia a evidențiat deopotrivă existența unor asociații naționale profesionale pentru toate cele trei subgrupe de produse, pe care le-a numit „organisme de coordonare”, a unor asociații naționale profesionale care aveau membri a căror activitate privea cel puțin două dintre cele trei subgrupe de produse, asociații pe care le-a numit „asociații multiprodus”, precum și a unor asociații specializate având membri a căror activitate privea una dintre cele trei subgrupe de produse. În sfârșit, Comisia a constatat prezența unui grup central de întreprinderi care au participat la înțelegeri în diferite state membre și în cadrul organismelor de coordonare și al asociațiilor multiprodus.

16 Potrivit Comisiei, reclamantele în primă instanță au participat la încălcarea în discuție în calitate de membri ai următoarelor asociații, și anume IndustrieForum Sanitär, care a înlocuit Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie din anul 2001, Arbeitskreis Baden und Duschen, care a înlocuit Arbeitskreis Duschabtrennungen din anul 2003, și Fachverband Sanitär-Keramische Industrie (denumită în continuare „FSKI”) în Germania, Arbeitskreis Sanitärindustrie (denumită în continuare „ASI”) în Austria, Vitreous China-group (denumit în continuare „VCG”) în Belgia, Sanitair Fabrikanten Platform în Țările de Jos și Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) în Franța. În ceea ce privește încălcarea săvârșită în Țările de Jos, Comisia a constatat în esență, în considerentul (1179) al deciziei în litigiu, că întreprinderilor care au participat la aceasta nu li se putea aplica o amendă pe acest temei, din cauza prescripției.

17 La articolul 1 din decizia în litigiu, Comisia a enumerat întreprinderile sancționate pentru o încălcare a articolului 101 TFUE și, începând cu 1 ianuarie 1994, a articolului 53 din Acordul privind SEE, din cauza participării lor la o înțelegere în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie, în Belgia, în Germania, în Franța, în Italia, în Țările de Jos și în Austria, în perioade variabile, cuprinse între 16 octombrie 1992 și 9 noiembrie 2004. În ceea ce privește reclamantele în primă instanță, la articolul 1 alineatul (1) din decizia menționată Comisia a sancționat Villeroy & Boch pentru participarea sa la această încălcare unică între 28 septembrie 1994 și 9 noiembrie 2004 și filialele sale Villeroy & Boch Belgia, Villeroy & Boch France și Villeroy & Boch Austria pentru perioade cuprinse între, cel mai devreme, 12 octombrie 1994 și 9 noiembrie 2004.

18 La articolul 2 alineatul (8) de decizia în litigiu, Comisia a aplicat amenzi, în primul rând, Villeroy & Boch, de 54 436 347 de euro, în al doilea rând, în solidar, Villeroy & Boch și Villeroy & Boch Austria, de 6 083 604 euro, în al treilea rând, în solidar, Villeroy & Boch și Villeroy & Boch Belgia, de

2 942 608 euro, și, în al patrulea rând, în solidar, Villeroy & Boch și Villeroy & Boch France, de 8 068 441 de euro. Cuantumul total al amenzilor aplicate reclamantelor în primă instanță s-a ridicat, așadar, la 71 531 000 de euro.

19 Pentru calcularea acestor amenzi, Comisia s-a întemeiat pe Orientările din 2006.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

20 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 8 septembrie 2010, recurenta a introdus o acțiune în cauza T-374/10, prin care a solicitat anularea deciziei în litigiu în măsura în care aceasta o privește sau, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzilor care i-au fost aplicate.

21 În susținerea concluziilor sale în anulare, recurenta a susținut în fața Tribunalului că Comisia a calificat în mod greșit încălcarea constatată ca fiind o încălcare unică, complexă și continuă și, cu titlu subsidiar, că, procedând astfel, Comisia a încălcat obligația de motivare în special întrucât nu a delimitat suficient de precis piețele relevante.

22 Villeroy & Boch a susținut de asemenea că nu a săvârșit nicio încălcare pe piețele produselor și geografice relevante, și anume în Belgia, în Germania, în Franța, în Italia, în Țările de Jos și în Austria. În ceea ce privește mai precis încălcările pretins săvârșite în Germania, în Franța și în Austria, Villeroy & Boch a susținut că nu putea fi stabilită în sarcina sa răspunderea pentru comportamentul anticoncurențial al filialelor sale pe aceste piețe.

23 În sfârșit, Villeroy & Boch a contestat caracterul solidar al amenzilor care i-au fost aplicate și a susținut, cu titlu subsidiar, că ar trebui redus cuantumul acestor amenzi în special întrucât Comisia a luat în considerare în mod eronat vânzările care nu aveau legătură cu încălcarea, întrucât acest cuantum este disproporționat, fiind încălcat astfel articolul 23 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, și având în vedere durata excesivă a procedurii administrative.

24 Cu titlu subsidiar, reclamanta a prezentat concluzii privind reducerea cuantumului amenzilor aplicate.

25 La punctul 395 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că Comisia nu dovedise că Villeroy & Boch participase la încălcarea unică în discuție înainte de 12 octombrie 1994. Anularea în parte a articolului 1 alineatul (7) din decizia în litigiu pronunțată de Tribunal nu a avut însă consecințe asupra cuantumului amenzilor aplicate Villeroy & Boch la articolul 2 alineatul (8) din decizia menționată. Astfel, în vederea efectuării calculului respectiv, Comisia ar fi luat în considerare participarea acesteia la o încălcare doar începând cu 12 octombrie 1994, după cum reiese în mod clar din tabelul D al deciziei în litigiu.

26 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins în rest acțiunea.

Concluziile părților

27 Recurenta solicită Curții:

— anularea în tot a hotărârii atacate în măsura în care prin această hotărâre Tribunalul a respins în parte acțiunea pe care a formulat-o;

— cu titlu subsidiar, anularea în parte a articolului 1 din decizia în litigiu, în forma rezultată din hotărârea atacată, în măsura în care o privește;

— cu titlu mai subsidiar, reducerea corespunzătoare a amenzii care i-a fost aplicată în temeiul articolului 2 din decizia în litigiu;

— cu titlu încă mai subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

28 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului în totalitate ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat și

— obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

29 În susținerea recursului, recurenta invocă unsprezece motive.

Cu privire la primul motiv

Argumentația părților

30 Prin intermediul primului motiv, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit mai multe erori de drept în dezavantajul acesteia, în ceea ce privește fapte comise în Franța.

31 Tribunalul, prin intermediul aceleiași camere și al aceluiași judecător raportor, în aceeași zi și în privința acelorași chestiuni și a aceleiași decizii, ar fi apreciat două elemente de probă, și anume declarațiile date de Ideal Standard și de Roca în cadrul programului de clemență, în mod diametral opus în hotărârea atacată și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457, punctele 118-120), încălcând, în dezavantajul recurentei, principiile egalității de tratament și prezumției de nevinovăție.

32 Astfel, la punctele 287-290 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi apreciat că declarațiile date de Ideal Standard și cele date de Roca au permis să se demonstreze participarea Villeroy & Boch France la trei reuniuni ale AFICS organizate în anul 2004, în cadrul cărora ar fi avut loc discuții ilicite. În această privință, Tribunalul ar fi amintit în esență că mărturia unei întreprinderi care a solicitat clemența nu poate servi drept probă, în temeiul principiului *testis unus, testis nullus* (un singur martor înseamnă niciun martor), cu excepția cazului în care o asemenea mărturie este susținută de cea a altor participanți la înțelegere. Totuși, potrivit Tribunalului, în prezenta cauză ar exista o asemenea situație deoarece mărturia furnizată în cadrul cererii de clemență formulate de Ideal Standard ar fi fost confirmată de declarația dată de Roca.

33 Or, în opinia recurentei, aprecierea probelor astfel efectuată de Tribunal este vădit contrară celei efectuate cu privire la aceleași elemente de probă în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457, punctele 118-120), care privește deopotrivă decizia în litigiu.

34 De asemenea, recurenta consideră că Tribunalul a apreciat valoarea probantă a declarației date de Duravit AG în mod contradictoriu în această din urmă hotărâre și în hotărârea atacată, încălcând astfel principiul egalității de tratament al elementelor de probă, precum și principiul *in dubio pro reo*. Astfel, în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457, punctele 115 și 116), Tribunalul ar fi considerat că această declarație nu era opozabilă reclamantelor din acea cauză întrucât nu le fusese comunicată pe

parcursul procedurii administrative. În schimb, în hotărârea atacată, Tribunalul ar fi acceptat să ia în considerare aceeași declarație. În acest sens, la punctul 293 din această hotărâre, Tribunalul ar fi arătat că, deși decizia în litigiu „nu se întemeiază” pe declarația menționată, nu este mai puțin adevărat că aceasta a confirmat-o pe cea dată de Ideal Standard în ceea ce privește conținutul discuțiilor ilicite care s-au desfășurat „probabil” la 25 februarie 2004.

35 În plus, recurenta susține că Tribunalul, prin faptul că a reținut în sarcina sa declarația dată de Duravit, despre care știa însă că nu îi era opozabilă și că nici măcar Comisia nu o reținuse în decizia în litigiu, a modificat motivarea acestei decizii și a încălcat articolul 263 și articolul 296 al doilea paragraf TFUE.

36 Întrucât niciun alt element de probă nu a fost invocat în ceea ce privește încălcarea pretins susceptibilă să fie imputată recurentei în Franța, referitor la faptele săvârșite în Franța, sancționarea sa ar fi întemeiată pe erorile de drept menționate mai sus.

37 Comisia solicită respingerea primului motiv.

Aprecierea Curții

38 Pentru a răspunde la primul motiv, trebuie amintit că aprecierea efectuată de Tribunal cu privire la forța probantă a unui document nu poate, în principiu, să fie supusă controlului Curții în cadrul unui recurs. Astfel, după cum reiese din articolul 256 TFUE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, recursul se limitează la chestiuni de drept. În consecință, Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele pertinente, precum și să aprecieze elementele de probă, cu excepția cazului denaturării acestor fapte și elemente (a se vedea în special Hotărârea din 2 octombrie 2003, Salzgitter/Comisia, C-182/99 P, EU:C:2003:526, punctul 43 și jurisprudența citată), care nu a fost invocată în speță.

39 În schimb, conform unei jurisprudențe constante, problema dacă motivarea unei hotărâri a Tribunalului este contradictorie sau suficientă este o chestiune de drept care poate, ca atare, să fie invocată în cadrul unui recurs (a se vedea în special Hotărârea din 21 septembrie 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, C-105/04 P, EU:C:2006:592, punctul 71 și jurisprudența citată).

40 În speță, la punctul 287 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că Comisia s-a întemeiat pe declarațiile date de Ideal Standard și de Roca pentru a dovedi participarea Villeroy & Boch France la reuniunile AFICS din anul 2004. La punctul 289 din hotărârea menționată, Tribunalul a subliniat că, deși din jurisprudență reiese că declarația dată de un beneficiar al unei reduceri totale sau parțiale a amenzilor care este contestată de o parte trebuie să fie confirmată, nimic nu se opune ca o asemenea confirmare să poată rezulta din mărturia unei alte întreprinderi care a participat la înțelegere, chiar dacă și aceasta din urmă ar fi beneficiat de o reducere a amenzilor. După ce a examinat valoarea probantă a declarației date de Roca, Tribunalul a concluzionat, la punctul 290 din aceeași hotărâre, că se impunea constatarea că declarația dată de Ideal Standard, astfel cum era confirmată de cea dată de Roca, demonstrează corespunzător cerințelor legale desfășurarea discuțiilor ilicite respective.

41 Or, recurenta susține că această motivare este contradictorie în raport cu cea reținută în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457).

42 Totuși, trebuie amintit că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, obligația Tribunalului de a-și motiva hotărârile nu se poate extinde în principiu până la impunerea justificării soluției reținute într-o cauză în raport cu cea reținută în altă cauză cu care a fost sesizat, chiar dacă aceasta ar privi aceeași decizie (a se vedea Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 66, precum și jurisprudența citată).

43 Prin urmare, argumentul recurentei întemeiat pe o motivare contradictorie a hotărârii atacate și a Hotărârii din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457), trebuie respins.

44 În ceea ce privește argumentul recurentei potrivit căruia Tribunalul nu putea reține în sarcina sa declarația dată de Duravit, trebuie să se constate că acesta provine dintr-o interpretare eronată a hotărârii atacate. Astfel, menționarea acestei declarații la punctul 293 din hotărârea atacată are ca obiect doar să răspundă la un argument al reclamantelor în primă instanță care au invocat declarația respectivă și prin care își exprimau îndoielile față de declarațiile date de Ideal Standard și de Roca. Așadar, Tribunalul nu a reținut declarația dată de Duravit ca fiind un element incriminator pentru recurentă, după cum se confirmă la punctul 295 din hotărârea menționată, în cuprinsul căruia Tribunalul a constatat că declarațiile date de Ideal Standard și de Roca sunt suficiente pentru dovedirea unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE.

45 Având în vedere cele de mai sus, primul motiv trebuie respins ca fiind nefondat.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentația părților

46 Prin intermediul celui de al doilea motiv, care cuprinde două aspecte, recurenta susține, în primul rând, că Tribunalul a încălcat obligația de motivare întrucât, la punctul 233 din hotărârea atacată, a respins motivul său întemeiat pe inexistența unei încălcări în Italia întemeindu-se pe postulatul eronat potrivit căruia ea nu ar fi contestat faptul că avea cunoștință despre punerea în aplicare a unor practici anticoncurențiale pe teritoriul acestui stat membru.

47 În al doilea rând, recurenta susține că hotărârea atacată încalcă regulile logicii și interdicția discriminării în ceea ce privește aprecierea materială și imputarea încălcării pretins săvârșite în Italia. Astfel, la punctul 234 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi imputat recurentei încălcarea săvârșită de un terț pe baza pretinsei cunoașteri de către aceasta a încălcării respective, deși recurenta nu ar desfășura activități în Italia și nu ar fi participat la reuniunile asociației profesionale din acest stat membru. Or, concomitent, principalele critici invocate împotriva autorilor principali prezumați ai aceleiași încălcări ar fi fost respinse în mare parte sau în totalitate în alte trei hotărâri privind decizia în litigiu pronunțate în aceeași zi de aceeași cameră a Tribunalului, compusă din aceiași judecători.

48 Astfel, la punctul 335 și următoarele din Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477), Tribunalul ar fi constatat că Duravit, Duravit SA și Duravit BeLux SPRL/BVBA nu li se putea imputa nici participarea la încălcările săvârșite în Italia, nici faptul că aveau cunoștință despre acestea, chiar dacă erau prezente pe piața italiană prin intermediul unei întreprinderi comune.

49 Aceeași concluzie ar putea fi dedusă dintr-o altă hotărâre pronunțată în aceeași zi de aceeași cameră cu același judecător raportor privind aceleași chestiuni referitoare la Italia, și anume Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449, punctul 70 și următoarele). Astfel, în această hotărâre, Tribunalul ar fi arătat că întreprinderile din grupul Ideal Standard, în pofida participării lor dovedite la reuniunile asociației profesionale din Italia, în cursul cărora avuseseră loc discuții contrare normelor de concurență, trebuiau scoase din cauză pentru perioada cuprinsă între luna martie 1993 și luna martie 2000.

50 O motivare identică ar fi condus de asemenea Tribunalul, în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457, punctele 222 și 223), spre deosebire de modul în care s-a pronunțat în hotărârea atacată, să anuleze în parte decizia în litigiu în ceea ce privește încălcarea imputată în Italia.

51 Având în vedere cele de mai sus, aprecierea de către Tribunal a probelor, la punctul 233 din hotărârea atacată coroborat cu punctul 66 și următoarele din aceeași hotărâre, nu poate fi reținută pe fond.

52 Comisia solicită respingerea celui de al doilea motiv.

Aprecierea Curții

53 În ceea ce privește primul aspect al celui de al doilea motiv, trebuie să se constate, la lectura punctului 59 din cererea de anulare invocată de recurentă în susținerea motivului menționat, că, astfel cum a arătat Tribunalul în esență la punctul 233 din hotărârea atacată, aceasta s-a limitat să conteste faptul că a avut cunoștință despre anumite practici anticoncurențiale din Italia, fără a invoca niciun argument în susținerea acestei afirmații și fără ca aceasta să fie întemeiată pe elemente de probă circumstanțiate. Mai mult, punctul 59 menționat se raportează la primul motiv de anulare, iar nu la al treilea aspect al celui de al treilea motiv de anulare, astfel încât Tribunalului nu i se poate imputa că nu a răspuns în analiza acestui ultim aspect la punctele 231-234 din hotărârea atacată.

54 În consecință, primul aspect al celui de al doilea motiv nu este fondat.

55 În ceea ce privește al doilea aspect al celui de al doilea motiv de recurs, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o încălcare a articolului 101 alineatul (1) TFUE poate rezulta nu numai dintr-un act izolat, ci și dintr-o serie de acte sau dintr-un comportament continuu, chiar și în cazul în care unul sau mai multe elemente ale acestei serii de acte sau ale comportamentului continuu ar putea constitui în sine și privite izolat o încălcare a dispoziției menționate. Astfel, în ipoteza în care diferitele acțiuni se înscriu într-un „plan de ansamblu”, în considerarea obiectului identic al acestora care constă în denaturarea concurenței în cadrul pieței interne, Comisia are dreptul să stabilească răspunderea pentru aceste acțiuni în funcție de participarea la încălcare, privită în ansamblul său (a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2015, Fresh Del Monte Produce/Comisia și Comisia/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P și C-294/13 P, EU:C:2015:416, punctul 156, precum și jurisprudența citată).

56 O întreprindere care a participat la o asemenea încălcare unică și complexă prin comportamente proprii care intrau în sfera de aplicare a noțiunilor de acord sau de practică concertată având un obiect anticoncurențial, în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE și care aveau drept scop să contribuie la realizarea încălcării în ansamblul său poate fi astfel de asemenea responsabilă, pentru toată perioada participării sale la încălcarea menționată, pentru comportamentele altor întreprinderi în cadrul aceleiași încălcări. O asemenea situație există atunci când se stabilește că întreprinderea în cauză intenționa să contribuie prin propriul comportament la obiectivele comune urmărite de toți participanții și că cunoștea comportamentele ilicite preconizate sau puse în aplicare de alte întreprinderi pentru atingerea acelorași obiective sau că putea să le prevadă în mod rezonabil și că era pregătită să accepte riscul care decurgea din acestea (a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2015, Fresh Del Monte Produce/Comisia și Comisia/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P și C-294/13 P, EU:C:2015:416, punctul 157, precum și jurisprudența citată).

57 Astfel, o întreprindere poate să fi participat în mod direct la toate comportamentele anticoncurențiale care compun încălcarea unică și continuă, caz în care Comisia are dreptul să stabilească în sarcina sa răspunderea pentru toate aceste comportamente și, prin urmare, pentru încălcarea menționată în totalitate. De asemenea, este posibil ca o întreprindere să nu fi participat în mod direct decât la o parte dintre comportamentele anticoncurențiale care compun încălcarea unică și continuă, dar să fi cunoscut toate celelalte comportamente ilicite preconizate sau puse în aplicare de ceilalți participanți la înțelegere pentru atingerea acelorași obiective sau să fi putut să le prevadă în mod rezonabil și să fi fost pregătită să accepte riscul care decurgea din acestea. Într-un astfel de caz, Comisia are deopotrivă dreptul să stabilească în sarcina acestei întreprinderi răspunderea pentru toate comportamentele

anticoncurențiale care compun o asemenea încălcare și, prin urmare, pentru aceasta în totalitate (a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2015, Fresh Del Monte Produce/Comisia și Comisia/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P și C-294/13 P, EU:C:2015:416, punctul 158, precum și jurisprudența citată).

58 Pe de altă parte, pentru calificarea a diferite acțiuni drept încălcare unică și continuă, nu trebuie să se verifice dacă prezintă o legătură de complementaritate, în sensul că fiecare dintre acestea este destinată să facă față uneia sau mai multor consecințe ale concurenței normale și contribuie, prin intermediul unei interacțiuni, la realizarea ansamblului efectelor anticoncurențiale dorite de autorii acestora în cadrul unui plan global care vizează un obiectiv unic. În schimb, condiția referitoare la noțiunea de obiectiv unic implică necesitatea de a verifica dacă nu există elemente care caracterizează diferitele comportamente ce fac parte din încălcare și care să poată să indice că comportamentele materiale adoptate de alte întreprinderi participante nu au același obiect sau același efect anticoncurențial și, în consecință, nu se înscriu într-un „plan de ansamblu” în considerarea obiectului lor identic care denaturează concurența în cadrul pieței interne (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 decembrie 2013, Siemens și alții/Comisia, C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, nepublicată, EU:C:2013:866, punctele 247 și 248).

59 În plus, nu se poate deduce din jurisprudența Curții că articolul 101 alineatul (1) TFUE privește fie doar întreprinderile care își desfășoară activitatea pe piața vizată de restrângerile concurenței ori pe piețe situate în amonte sau în aval sau învecinate cu piața respectivă, fie doar întreprinderile care își limitează autonomia de comportament pe o anumită piață în temeiul unui acord sau al unei practici concertate. Astfel, rezultă dintr-o jurisprudență consacrată a Curții că textul articolului 101 alineatul (1) TFUE se referă în mod general la toate acordurile și practicile concertate care, în raporturi fie orizontale, fie verticale, denaturează concurența pe piața internă, independent de piața pe care părțile își desfășoară activitatea, precum și de faptul că doar comportamentul comercial al uneia dintre acestea este vizat de termenii aranjamentelor în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctele 34 și 35, precum și jurisprudența citată).

60 Din această jurisprudență rezultă că, fără a săvârși o eroare de drept, Tribunalul putea să considere că recurenta participase la o încălcare unică ce acoperea și teritoriul italian, întrucât cunoștea existența unor practici anticoncurențiale pe acest teritoriu care făceau parte din planul global descris la punctul 15 din prezenta hotărâre, chiar dacă recurenta nu a pus ea însăși în aplicare aceste practici.

61 În ceea ce privește argumentul referitor la soluția reținută în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457), și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477), trebuie amintit, astfel cum s-a arătat la punctul 42 din prezenta hotărâre, că obligația Tribunalului de a-și motiva hotărârile nu se poate extinde în principiu până la impunerea justificării soluției reținute într-o cauză în raport cu cea reținută în altă cauză cu care a fost sesizat, chiar dacă aceasta ar privi aceeași decizie.

62 În plus, faptul că Tribunalul a putut să recurgă la anularea în parte a deciziei în litigiu în ceea ce privește participarea la încălcările imputate a altor membri ai înțelegerii vizate, pe anumite piețe geografice și pe perioade determinate, nu este suficient pentru a repune în discuție constatarea efectuată în hotărârea atacată și referitoare la existența unui plan de ansamblu care acoperea cele trei subgrupe de produse și cele șase state membre vizate în considerarea obiectului identic al comportamentelor în discuție care denaturau concurența în cadrul pieței interne. Eventual, asemenea anulări în parte pot conduce doar la o reducere a amenzii aplicate fiecăreia dintre întreprinderile în cauză, în măsura în care piețele geografice relevante au fost luate în considerare în calculul amenzii aplicate acestora.

63 Prin urmare, recurenta susține în mod eronat că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept întrucât a respins motivul său întemeiat pe inexistența unei încălcări în Italia, cu toate că Tribunalul a considerat că participarea la această încălcare a anumitor întreprinderi prezente pe piața italiană nu era, total sau parțial, dovedită pentru toate perioadele reținute de Comisie.

64 Rezultă că al doilea aspect al celui de al doilea motiv nu este fondat.

65 În consecință, al doilea motiv trebuie respins ca fiind nefondat.

Cu privire la al treilea motiv

Argumentația părților

66 Prin intermediul primului aspect al celui de al treilea motiv, recurenta critică în esență faptul că Tribunalul a admis în mod nelegal interesul legitim al Comisiei de a constata o încălcare prescrisă săvârșită în Țările de Jos, cu încălcarea competențelor sale în temeiul articolului 263 TFUE și a obligației de motivare care este prevăzută la articolul 296 al doilea paragraf TFUE. Astfel, prezenta cauză nu ar privi o situație în care există un asemenea interes.

67 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv, recurenta susține că există o contradicție vădită între punctul 2 al dispozitivului și motivarea hotărârii atacate. Astfel, în timp ce Comisia a reținut inițial o încălcare continuă în Țările de Jos având o durată mai mare de cinci ani, la punctul 321 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat în final că recurenta putea să fie sancționată pentru încălcarea săvârșită în acest stat membru numai pentru perioadele cuprinse între, pe de o parte, 26 noiembrie 1996 și 1 decembrie 1997 și, pe de altă parte, între 20 ianuarie 1999 și 1 decembrie 1999. În temeiul propriilor observații, Tribunalul ar fi trebuit, astfel cum a procedat la punctul 2 al dispozitivului hotărârii atacate în ceea ce privește încălcarea săvârșită în Germania, să anuleze decizia în litigiu în această privință, în măsura în care în ea se menționase că reclamanta a participat în Țările de Jos la o înțelegere în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie pe o durată care depășea perioadele sus-menționate. Or, Tribunalul ar fi omis să țină seama de acest aspect, ceea ce constituie o eroare de drept care, în consecință, trebuie să conducă la anularea, cel puțin în parte, a hotărârii atacate.

68 Comisia solicită respingerea celui de al treilea motiv.

Aprecierea Curții

69 Pentru a răspunde la primul aspect al celui de al treilea motiv, în ceea ce privește, în primul rând, argumentul recurentei întemeiat pe încălcarea articolului 263 TFUE, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, din articolul 256 TFUE, din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și din articolul 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții rezultă că un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea a cărei anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere. Nu îndeplinește această cerință recursul care, fără a cuprinde cel puțin o argumentare prin care să se urmărească în mod precis identificarea erorii de drept care ar vicia hotărârea atacată, se limitează la reproducerea motivelor și a argumentelor care au fost deja prezentate în fața Tribunalului. Astfel, un asemenea recurs constituie în realitate o cerere prin care se urmărește o simplă reexaminare a cererii introductive depuse la Tribunal, ceea ce nu este de competența Curții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 iunie 2005, Eurocermex/OAPI, C-286/04 P, EU:C:2005:422, punctele 49 și 50, precum și Hotărârea din 12 septembrie 2006, Reynolds Tobacco și alții/Comisia, C-131/03 P, EU:C:2006:541, punctele 49 și 50).

70 Or, recurenta nu expune motivele pentru care apreciază că Tribunalul nu și-a respectat competențele în temeiul articolului 263 TFUE considerând că Comisia avea în speță un interes legitim să constate încălcarea săvârșită în Țările de Jos.

71 Prin urmare, acest argument este inadmisibil.

72 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentul recurentei întemeiat pe încălcarea obligației de motivare, trebuie amintit că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, Tribunalul nu este obligat să realizeze o expunere care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate raționamentele formulate de părțile în litigiu din moment ce motivarea permite persoanelor interesate să cunoască motivele pentru care nu au fost admise argumentele lor, iar Curții să dispună de elemente suficiente pentru a-și exercita controlul (a se vedea în special Hotărârea din 2 aprilie 2009, Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia, C-431/07 P, EU:C:2009:223, punctul 42, precum și Hotărârea din 22 mai 2014, Armando Álvarez/Comisia, C-36/12 P, EU:C:2014:349, punctul 31).

73 Or, după ce a amintit că, potrivit articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1/2003 și unei jurisprudențe constante, Comisia poate, atunci când are un interes legitim, să constate săvârșirea unei încălcări care nu mai poate determina, din cauza prescripției, obligarea la plata unei amenzi, Tribunalul a considerat, la punctul 304 din hotărârea atacată, că Comisia avea un asemenea interes în speță. Astfel, pentru a-și sublinia constatarea că fusese săvârșită o încălcare unică, Comisia avea, în opinia Tribunalului, un interes legitim să constate ansamblul practicilor ilicite la care întreprinderi ca recurenta, pe care a considerat-o ca făcând parte din „grupul central de întreprinderi” care a pus în aplicare încălcarea imputată, ar fi participat și în perioadele care puteau fi considerate prescrise.

74 Procedând astfel, Tribunalul, care nu avea obligația să răspundă la ansamblul afirmațiilor recurentei, a motivat hotărârea atacată corespunzător cerințelor legale.

75 Rezultă că primul aspect al celui de al treilea motiv este în parte inadmisibil și în parte nefondat.

76 În ceea ce privește al doilea aspect al acestui motiv, întemeiat pe o contradicție între motivare și punctul 2 al dispozitivului hotărârii atacate, care nu ar reflecta constatările efectuate de Tribunal la punctul 321 din această hotărâre, trebuie să se sublinieze că acestea nu infirmă constatarea, care figurează la punctul 2 al acestui dispozitiv, potrivit căreia, începând cu 12 octombrie 1994, recurenta a participat la o încălcare unică în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie în Belgia, în Germania, în Franța, în Italia, în Țările de Jos și în Austria, întrucât Tribunalul a arătat că aceste comportamente ilicite începuseră de la această dată acest din urmă stat membru. În definitiv, contrar celor susținute de recurentă, deși în cauza T-374/10 Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu, acesta a procedat astfel nu pentru că Comisia ar fi săvârșit o eroare de apreciere în ceea ce privește încălcarea săvârșită în Germania, ci tocmai pentru că, după cum reiese din cuprinsul punctului 321 coroborat cu punctul 395 din hotărârea atacată, Comisia nu dovedise corespunzător cerințelor legale că recurenta participase la încălcare în Țările de Jos începând cu 28 septembrie 1994.

77 Rezultă că al doilea aspect al celui de al treilea motiv este nefondat.

78 Având în vedere considerațiile de mai sus, al treilea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al patrulea motiv

Argumentația părților

79 Prin intermediul celui de al patrulea motiv, care este împărțit în patru aspecte, recurenta susține, în primul rând, că afirmațiile pe care le-a făcut în cadrul procedurii și care privesc faptele săvârșite în Belgia au fost incorect relatate, împrejurare care a determinat o eroare de motivare a hotărârii atacate, contrară articolului 296 al doilea paragraf TFUE. Astfel, motivarea reținută de Tribunal la punctul 243 și următoarele din hotărârea menționată ar fi întemeiată pe ipoteza incorectă potrivit căreia domnul Z. făcea încă parte din personalul Villeroy & Boch Belgia după 1 ianuarie 2003. În realitate, după cum recurenta a menționat în ședință în fața Tribunalului și după cum însuși Tribunalul a constatat, începând cu această dată, domnul Z. nu mai avea nicio legătură organizațională sau care să rezulte dintr-un contract de muncă cu Villeroy & Boch Belgia, împrejurare care exclude, în consecință, orice imputare a faptelor în sarcina recurentei.

80 În al doilea rând, recurenta susține, cu titlu subsidiar, că Tribunalul nu a respectat articolul 101 TFUE când a considerat că Villeroy & Boch Belgia participase la o încălcare privind produsele din ceramică în Belgia, deși nu își mai desfășura activitatea pe această piață de la sfârșitul anului 2002. În special, Tribunalul nu ar fi menționat prin intermediul căror „acțiuni" această societate ar fi putut, după retragerea sa de pe piață, să se coordoneze cu ceilalți participanți la înțelegere pentru a restrânge concurența pe această piață. În lumina motivării adoptate de Tribunal în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449, punctul 79 și următoarele), și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457, punctul 222 și următoarele), nu ar fi posibil să se stabilească în sarcina Villeroy & Boch Belgia sau, indirect, în sarcina recurentei răspunderea pentru faptele terților care ar fi fost săvârșite după data acestei retrageri. Astfel cum Tribunalul ar fi arătat în hotărârile menționate, o asemenea obiecțiune ar fi necesitat demonstrarea celorlalte elemente constitutive ale încălcării unice, mai precis concordanța „obiectului" sau a „efectului" restrângerilor aduse concurenței pe piața belgiană, condiție care însă nu ar fi în mod vădit îndeplinită în prezenta cauză. În orice caz, aprecierea contradictorie a faptelor în hotărârea atacată și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), ar constitui o încălcare, în dezavantajul recurentei, a principiului egalității de tratament.

81 În al treilea rând, în ceea ce privește dovada existenței unor practici concertate cu ocazia reuniunilor din 28 și din 29 aprilie 2003 din Belgia, la punctul 271 de hotărârea atacată, Tribunalul ar fi admis ca administrarea probelor să fie limitată la observația potrivit căreia lipsa stabilirii unui procent unic de acordare a unor bonusuri distribuitorilor cu ridicata „nu permite să se excludă posibilitatea ca, drept consecință a schimbului de informații în discuție, concurența să fi fost denaturată". Cu toate acestea, chiar dacă ar trebui să se considere că această teză a Tribunalului este fondată, aceasta nu ar fi suficientă din punct de vedere logic pentru dovedirea încălcării. Ar exista fie o încălcare a obligației de motivare, în sensul articolului 296 al doilea paragraf TFUE, fie o încălcare a principiului *in dubio pro reo*, înscris la articolul 48 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta").

82 În al patrulea rând, la punctele 272 și 274, hotărârea atacată ar fi viciată de o eroare de drept întrucât în aceasta se reține o încălcare unică, complexă și continuă în ceea ce privește ansamblul încălcărilor imputate pe piața belgiană a produselor ceramice pentru baie.

83 Astfel, faptele constatate de Comisie pe baza reuniunii VCG nu ar permite să se concluzioneze că întreaga perioadă a încălcării reținute trebuie să fie interpretată în sensul că formează o încălcare unică. Dimpotrivă, după reuniunea VCG din 28 și din 29 aprilie 2003, s-ar fi observat o întrerupere vădită care se opune fuzionării,, pe plan juridic, a reuniunilor anterioare cu cele ulterioare pentru a forma o încălcare unică și continuă.

84 Comisia solicită respingerea celui de al patrulea motiv.

Aprecierea Curții

85 În ceea ce privește, în primul rând, primul aspect al celui de al patrulea motiv de recurs, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare întrucât Tribunalul nu ar fi ținut seama de afirmația recurentei potrivit căreia domnul Z. nu mai avea nicio legătură cu Villeroy & Boch Belgia începând cu 1 ianuarie 2003, trebuie să se arate că, în cadrul procedurii scrise în fața Tribunalului, recurenta a semnalat doar, pentru a contesta participarea sa la înțelegere în Belgia începând cu această dată, că Villeroy & Boch Belgia „preluase, la sfârșitul anului 2002, întreprinderea de ceramică a societății belgiene". Astfel, doar în cadrul procedurii orale în fața Tribunalului recurenta a susținut în mod expres, pentru prima dată, că nu se putea stabili în sarcina sa răspunderea pentru un comportament anticoncurențial pe piața belgiană a produselor ceramice începând cu 1 ianuarie 2003 întrucât de la acea dată persoana care participa la reuniunile înțelegerii, și anume domnul Z., nu mai era angajată a Villeroy & Boch Belgia, ci a Villeroy & Boch Luxemburg.

86 Or, articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului prevede că, pe parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii. Prin urmare, argumentul recurentei invocat în ședință în fața Tribunalului era vădit inadmisibil, deoarece avea ca obiect un motiv nou bazat pe un element de fapt cu privire la care recurenta era prima informată și care nu a apărut în timpul procedurii.

87 Desigur, Tribunalul nu s-a pronunțat în mod expres asupra admisibilității sau a temeiniciei acestui argument. Însă, conform jurisprudenței Curții, Tribunalului nu i se poate solicita, de fiecare dată când o parte invocă în cursul procedurii un motiv nou care nu îndeplinește în mod vădit cerințele prevăzute la articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al acestuia, fie să explice în cadrul hotărârii sale rațiunile pentru care acest motiv este inadmisibil, fie să îl examineze pe fond (a se vedea în special Hotărârea din 20 martie 2014, Rousse Industry/Comisia, C-271/13 P, nepublicată, EU:C:2014:175, punctul 22 și jurisprudența citată).

88 De aici rezultă că Tribunalul nu a încălcat obligația de motivare prin faptul că, la punctul 248 din hotărârea atacată, a afirmat, fără a ține seama de susținerea tardivă a recurentei potrivit căreia, începând cu 1 ianuarie 2003, domnul Z. nu mai era angajat de Villeroy & Boch Belgia și fără a explica motivul pentru care această susținere era vădit inadmisibilă, că participarea domnului Z. la reuniunile înțelegerii „demonstrează că Villeroy & Boch Belgia continua să participe activ la încălcare atât în interes propriu, cât și în interesul întreprinderii, în sensul dreptului concurenței, din care făcea parte".

89 Prin urmare, primul aspect al celui de al patrulea motiv este nefondat.

90 În ceea ce privește, în al doilea rând, al doilea aspect al acestui motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 101 TFUE, trebuie să se sublinieze că recurenta nu repune în discuție constatarea Tribunalului potrivit căreia reuniunile VCG de dinainte și de după 1 ianuarie 2003 aveau un caracter ilicit, ci apreciază că Tribunalul a considerat în mod eronat că recurenta participase la încălcare, deși Villeroy & Boch Belgia nu mai era activă pe piața belgiană a produselor ceramice de la sfârșitul anului 2002.

91 Or, rezultă din jurisprudența citată la punctul 59 din prezenta hotărâre că, la punctul 242 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat în mod întemeiat că o întreprindere este susceptibilă să încalce interdicția prevăzută la articolul 101 alineatul (1) TFUE atunci când comportamentul său, coordonat cu cel al altor întreprinderi, are ca scop restrângerea concurenței pe o piață relevantă specifică, fără ca aceasta să presupună în mod necesar ca ea însăși să fie activă pe piața respectivă.

92 În această privință, trebuie să se precizeze că, pe de o parte, contrar celor susținute de recurentă, Tribunalul a demonstrat că Villeroy & Boch Belgia participase activ la încălcarea imputată. Astfel, la punctele 244 și 248 din hotărârea atacată, Tribunalul a subliniat că participarea neîntreruptă a domnului Z. pentru Villeroy & Boch Belgia la reuniunile VCG – al căror caracter ilicit nu este contestat de recurentă – înainte și după 1 ianuarie 2003, cu alte cuvinte și după ce această societate încetase orice activitate pe piața produselor ceramice, demonstra participarea activă a acesteia din urmă la încălcare. Pe de altă parte, contrar susținerilor recurentei, diversele acțiuni imputate participanților la această încălcare, dintre care face parte și Villeroy & Boch Belgia, au fost prezentate în detaliu la punctele 255-277 din hotărârea atacată.

93 Din cele de mai sus reiese că argumentul recurentei întemeiat pe faptul că Villeroy & Boch Belgia încetase orice activitate în domeniul produselor ceramice de la sfârșitul anului 2002 trebuie respins.

94 Având în vedere jurisprudența prezentată la punctul 42 din prezenta hotărâre, această concluzie nu poate fi repusă în discuție în lumina soluției reținute în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449, punctul 84), și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457, punctele 220 și următoarele).

95 Rezultă că al doilea aspect al celui de al patrulea motiv nu este fondat.

96 În sfârșit, în ceea ce privește, în al treilea rând, argumentele invocate de recurentă în cadrul celui de al treilea și al celui de al patrulea aspect ale acestui motiv, trebuie să se arate că, prin intermediul lor, recurenta urmărește în esență, sub pretextul unor afirmații privind erori de drept săvârșite de Tribunal, să conteste aprecierea probelor referitoare la diferite reuniuni ilicite, care este de competența exclusivă a Tribunalului. Așadar, aceste argumente trebuie respinse ca fiind inadmisibile.

97 Având în vedere considerațiile de mai sus, al patrulea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al cincilea motiv

Argumentația părților

98 Prin intermediul celui de al cincilea motiv, recurenta susține că hotărârea atacată încalcă articolul 101 TFUE în măsura în care confirmă existența unei încălcări săvârșite în Germania în perioada 2002-2004.

99 În ceea ce privește mai specific dovada practicilor anticoncurențiale care în anul 2002 afectau sectorul cabinelor de duș, reclamanta consideră că raționamentul Tribunalului din cuprinsul punctelor 116 și 117 din hotărârea atacată este viciat de o eroare de drept, deoarece ar ignora afirmațiile sale cuprinse la punctul 135 din cererea introductivă în anulare și la punctul 49 din memoriul său în replică în fața Tribunalului. În plus, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin faptul că a calificat ca fiind schimb ilicit de informații sensibile din punct de vedere comercial o discuție între concurenți privind data trimiterii noilor liste de prețuri anuale.

100 În ceea ce privește dovada acțiunilor anticoncurențiale în domeniul produselor ceramice în anul 2002, recurenta apreciază că, la punctul 143 din hotărârea atacată, Tribunalul nu putea să considere că ea nu își întrerupsese participarea la practicile ilicite în anul 2002 pentru motivul că efectele anticoncurențiale ale discuțiilor ilicite care avuseseră loc în anul 2001 s-ar fi manifestat în anul 2002 și că recurenta nu s-ar fi distanțat în mod public de aceste discuții și nici de cele care s-au desfășurat în anul 2003, chiar dacă, astfel cum a constatat Tribunalul, nu exista o dovadă directă a desfășurării unor reuniuni ilicite în anul 2002.

101 În ceea ce privește acțiunile imputate pe piața produselor ceramice în anul 2003, recurenta susține că punctul 144 din hotărârea atacată denaturează afirmațiile sale referitoare la dovada participării ei la reuniunile FSKI din 17 ianuarie 2003, precum și din 4 și din 5 iulie 2003, încălcând astfel articolul 101 TFUE și dreptul la un proces echitabil. Astfel, Tribunalul ar fi indicat că reclamanta nu contestase că, conform procesului-verbal al acestei din urmă reuniuni, „fabricanții de produse ceramice conveniseră ca creșterea costurilor legate de taxele rutiere să nu fie suportată doar de fabricanții de produse ceramice, ci acestea să fie repercutate asupra clienților lor” și că recurenta nu a contestat „credibilitatea” acestui proces-verbal, ceea ce ar fi incorect și perfect contrar argumentelor invocate în mod clar de recurentă în fața Tribunalului.

102 În plus, la punctul 145 din hotărârea atacată, Tribunalul nu ar fi expus modul în care schimburile de informații care au avut loc în cadrul acestor reuniuni ar determina o reducere efectivă a secretelor concurenței ca urmare a eliminării unor incertitudini pertinente în raport cu concurența și nici care aspecte al informațiilor ce fuseseră schimbate ar fi constitutive ale unor asemenea secrete. Or, întrucât în speță, după cum recurenta ar fi arătat în fața Tribunalului, informațiile care au fost schimbate erau de notorietate publică, aceste schimburi nu puteau fi calificate drept înțelegere ilicită interzisă de articolul 101 TFUE.

103 Nici existența unei încălcări care afecta cabinele de duș și produsele ceramice, săvârșită în anul 2004, nu ar fi fost dovedită. Astfel, pentru a demonstra participarea recurentei la această încălcare, la punctele 121 și 148 din hotărârea atacată, Tribunalul s-ar fi întemeiat exclusiv pe faptul că membrii IndustrieForum Sanitär și ai Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, cu ocazia unei reuniuni organizate la 20 iulie 2004, „au schimbat între ei informații comerciale detaliate, de la societate la societate, referitoare la evoluția cifrei lor de afaceri în Germania și la exporturile lor, precum și în ceea ce privește previziunile lor de creștere” și în special pe faptul că recurenta ar fi menționat că cifra sa de afaceri ar fi crescut cu 5,5 %, că exporturile erau în creștere și că previziunile sale erau de 5 % creștere a cifrei sale de afaceri în Germania.

104 Or, pe de o parte, hotărârea atacată ar fi viciată de nemotivare, întrucât Tribunalul nu a expus motivele pentru care considera că discuțiile care au avut loc cu ocazia acestei reuniuni din 20 iulie 2004 puteau reduce secretele concurenței protejate în temeiul articolului 101 TFUE.

105 Pe de altă parte, în opinia recurentei, este imposibil să poată fi calificate drept încălcare a articolului 101 TFUE faptul de a comunica concurenților sau terților neconcurenți cifra de afaceri totală înregistrată în exercițiul financiar precedent de o întreprindere sau de un grup, schimbul de informații cu privire la creșterea exporturilor sau chiar comunicarea previziunilor în termeni de creștere a cifrei de afaceri ori a unor statistici cu privire la evoluției acesteia. Într-adevăr, privite individual, aceste date comerciale nu ar permite să se ajungă la nicio concluzie privind practicile întreprinderii în cauză pe piață, rentabilitatea operațiunilor pe care le realizează sau strategia preconizată pentru a atinge obiectivele de evoluție a cifrei de afaceri. Astfel, pe baza informațiilor care au fost schimbate, niciun operator de pe piață nu ar putea să anticipeze cu o mai mare certitudine comportamentul comercial ulterior al concurenților săi pe piață. În plus, anumite date dintre acestea ar fi publicate în mod regulat și rapid de practic toate întreprinderile, o asemenea publicare fiind, în majoritatea cazurilor, obligatorie în temeiul dispozițiilor dreptului comercial, ale dreptului piețelor de capitaluri și al normelor aplicabile în materia concentrărilor.

106 Comisia solicită respingerea celui de al cincilea motiv.

Aprecierea Curții

107 Având în vedere jurisprudența expusă la punctul 38 din prezenta hotărâre, argumentele invocate de recurentă în cadrul celui de al cincilea motiv sunt inadmisibile, în măsura în care prin acestea se urmărește obținerea unei noi aprecieri a faptelor și a elementelor de probă privind încălcările săvârșite în Germania în perioada 2002-2004.

108 În rest, trebuie subliniat, în ceea ce privește, în primul rând, acțiunile din anul 2002 care afectează sectorul cabinelor de duș, pe de o parte, că reclamanta impută în mod eronat Tribunalului că nu a răspuns la afirmațiile sale cuprinse la punctul 135 din cererea sa introductivă în anulare și la punctul 49 din memoriul său în replică, întrucât, astfel cum a arătat Comisia, aceste afirmații priveau încălcarea săvârșită în Austria, iar nu în Germania.

109 Pe de altă parte, argumentul recurentei potrivit căruia Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin faptul că a calificat drept schimb ilicit de informații o discuție între concurenți referitoare la data de trimitere a noilor liste de prețuri anuale provine dintr-o interpretare eronată a hotărârii atacate. Astfel, la punctele 116 și 117 din această hotărâre, Tribunalul a constatat doar că acest schimb de informații demonstra că între anii 2001 și 2003 recurenta și concurenții săi nu încetaseră să comunice între ei informații comerciale sensibile. Astfel, Tribunalul nu s-a pronunțat în sensul că acest schimb de informații încălca, în sine, articolul 101 TFUE.

110 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentele recurentei referitoare la acțiunile săvârșite în anul 2002 în sectorul produselor ceramice, la punctul 143 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, în pofida lipsei unor probe directe ale participării recurentei la reuniuni ilicite în acel an, Comisia putea să considere în mod întemeiat că aceasta nu își întrerupsese în cursul aceluiași an participarea la încălcarea imputată. În această privință, Tribunalul a constatat astfel, pe de o parte, că efectele anticoncurențiale ale discuțiilor ilicite care au avut loc în anul 2001 privind creșterile de prețuri pentru anul 2002, reuniuni la care recurenta a participat, se manifestaseră în acest din urmă an și, pe de altă parte, că recurenta participase în anii 2001 și 2003 la discuții ilicite privind creșterile de prețuri și nu se distanțase în mod public de acestea.

111 Or, conform unei jurisprudențe constante a Curții, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie, în majoritatea cazurilor, să fie dedusă din anumite coincidențe sau indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada unei încălcări a normelor de concurență. Astfel, în ceea ce privește în special o încălcare ce se întinde pe mai mulți ani, faptul că dovada directă a participării unei societăți la această încălcare într-o perioadă determinată nu a fost prezentată nu se opune ca această participare să fie constatată și în această perioadă, cu condiția ca această constatare să se bazeze pe indicii obiective și concordante, lipsa unei distanțări publice a acestei societăți putând fi luată în considerare în această privință (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 septembrie 2015, Total Marketing Services/Comisia, C-634/13 P, EU:C:2015:614, punctele 26-28, precum și jurisprudența citată).

112 Având în vedere această jurisprudență și constatările factuale ale Tribunalului expuse la punctul 110 din prezenta hotărâre, acesta s-a pronunțat fără a săvârși o eroare de drept sau de motivare în sensul că se putea considera că recurenta și-a menținut participarea la înțelegerea în discuție pe parcursul anului 2002.

113 În ceea ce privește, în al treilea rând, anul 2003, trebuie să se sublinieze, pe de o parte, că împrejurarea că, spre deosebire de cele menționate de Tribunal la punctul 144 din această hotărâre, la punctul 115 din cererea sa introductivă în anulare, recurenta ar fi contestat interpretarea procesului-verbal al reuniunii FSKI din 4 și din 5 iulie 2003 efectuată de Comisie nu este de natură să repună în discuție, prin ea însăși, constatările factuale efectuate de Tribunal.

114 În ceea ce privește, pe de altă parte, temeinicia constatărilor efectuate la punctul 145 din hotărârea atacată, trebuie să se arate că, în mod contrar susținerilor recurentei, Tribunalul nu a considerat că orice schimb de informații între concurenți era susceptibil să încalce articolul 101 TFUE și a expus motivele pentru care considera că discuțiile care au avut loc în cadrul reuniunii FSKI din 4 și din 5 iulie 2003 aveau un caracter anticoncurențial. În această privință, Tribunalul a considerat fără a săvârși o eroare de drept că unele discuții în cursul cărora fabricanții de produse ceramice au convenit ca majorarea costurilor de taxare rutieră să fie repercutată asupra clienților elimină gradul de incertitudine dintre concurenți și echivalează cu o coordonare cu privire la prețuri, astfel încât constituie o practică anticoncurențială, chiar dacă o asemenea repercutare ar fi fost previzibilă pentru terți sau pentru public.

115 În ceea ce privește, în al patrulea rând, anul 2004, trebuie, pe de o parte, respins argumentul recurentei întemeiat pe nemotivarea hotărârii atacate. Într-adevăr, contrar susținerilor acesteia, la punctele 123 și 149 din hotărârea atacată, Tribunalul a expus motivele pentru care a considerat că schimburile de informații menționate la punctele 121 și 148 din această hotărâre erau anticoncurențiale. Astfel, Tribunalul a subliniat că aceste schimburi susțineau coordonarea creșterilor de prețuri decisă în anul 2003 pentru anul 2004 și că erau de natură să permită recurentei și concurenților săi să anticipeze cu o mai mare certitudine comportamentul comercial viitor al fiecăruia pe piață. Procedând astfel, Tribunalul a motivat hotărârea atacată.

116 În ceea ce privește, pe de altă parte, temeinicia acestor constatări ale Tribunalului, este suficient să se arate că recurenta nu repune în discuție constatarea Tribunalului efectuată la punctele 123 și 149 din hotărârea atacată, potrivit căreia schimburile vizate la punctele 121 și 148 din această hotărâre susțineau coordonarea unor creșteri de prețuri decisă în anul 2003 pentru anul 2004, existența unei asemenea coordonări nemaifiind contestată de recurentă în cadrul prezentului recurs. Întrucât un asemenea element este suficient pentru a se constata existența unei încălcări, sunt inoperante argumentele recurentei potrivit cărora schimburile respective nu constituie, ca atare, o încălcare a normelor de concurență.

117 Prin urmare, al cincilea motiv trebuie respins ca fiind în parte inadmisibil, în parte inoperant și în parte nefondat.

Cu privire la al șaselea motiv

Argumentația părților

118 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, recurenta susține că, în ceea ce privește încălcările pretins săvârșite în Austria în perioada cuprinsă între 12 octombrie 1994 și 9 noiembrie 2004, constatările Tribunalului sunt incorecte și trebuie anulate.

119 În ceea ce privește mai specific anul 1994, la punctele 175 și 176 din hotărârea atacată, Tribunalul a interpretat extensiv constatările Comisiei, modificând astfel motivarea deciziei în litigiu, cu încălcarea articolului 296 al doilea paragraf TFUE. Astfel, contrar celor statuate de Tribunal, în considerentele (299)-(301) ale deciziei în litigiu, Comisia nu a arătat că, în cadrul reuniunilor ASI care au avut loc în anul 1994, era vorba nu numai despre cabinele de duș și despre robinete, ci și despre produsele ceramice pentru baie.

120 În ceea ce privește anii 1995-1997, la punctele 185, 190 și 196 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi observat că Villeroy & Boch Austria a participat la discuții ilicite în cursul reuniunilor desfășurate la 16 noiembrie 1995, la 23 aprilie 1996 și la 15 octombrie 1997.

121 Totuși, în privința reuniunii desfășurate la 16 noiembrie 1995, recurenta susține în esență că această concluzie este viciată de erori de drept cel puțin pentru motivul că Tribunalul nu ar fi răspuns la toate argumentele sale. Observațiile Tribunalului cuprinse la punctul 189 și următoarele din hotărârea atacată și referitoare la reuniunea din 23 aprilie 1996, potrivit cărora este nerelevant că discuția în cauză a fost organizată la cererea distribuitorilor cu ridicata, ar fi de asemenea viciate de erori de drept, întrucât există o explicație alternativă pe deplin licită pentru practicile imputate, potrivit căreia distribuitorii cu ridicata în sectorul produselor pentru baie solicitau în mod expres introducerea unor liste de prețuri anuale la anumite date pentru a putea să publice propriile cataloage. În plus, în ceea ce privește reuniunea din 15 octombrie 1997, la punctul 194 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi depășit limitele controlului de legalitate prevăzut la articolul 263 TFUE întrucât s-a întemeiat pe motive care nu figurau în comunicarea privind obiecțiunile a Comisiei.

122 În privința anului 1998, observațiile Tribunalului cuprinse la punctul 197 și următoarele din hotărârea atacată, referitoare la pretinsa participare a Villeroy & Boch Austria la o încălcare a legislației privind înțelegerile, ar fi deopotrivă viciate de erori de drept deoarece ar fi contradictorii. Astfel, la punctele 197-202 din hotărârea menționată, Tribunalul ar fi observat că Comisia nu a dovedit participarea Villeroy & Boch Austria, în anul 1998, la discuții contrare dreptului concurenței. Mai precis, mărturia Masco nu ar fi permis dovedirea unei asemenea participări. Ar fi ilogic ca Tribunalul să se întemeieze în continuare pe aceeași mărturie a Masco, la punctul 203 din aceeași hotărâre, pentru a dovedi că Villeroy & Boch nu s-a distanțat de practicile ilicite în anul 1998. Așadar, Tribunalul ar fi încălcat și principiile juridice, stabilite de jurisprudență, potrivit cărora o serie de indicii este suficientă pentru demonstrarea caracterului contrar dreptului concurenței al unei reuniuni numai atunci când demonstrează caracterul sistematic al reuniunilor, precum și conținutul lor anticoncurențial și atunci când acest fapt este susținut de declarația dată de o întreprindere care are o valoare probantă importantă. În prezenta cauză nu ar fi îndeplinită niciuna dintre aceste două condiții.

123 În ceea ce privește anul 1999, concluziile Tribunalului cuprinse la punctul 208 din hotărârea atacată, potrivit cărora proba furnizată de Comisie, și anume procesul-verbal olograf al reuniunii ASI din 6 septembrie 1999 redactat de Ideal Standard, demonstrează corespunzător cerințelor legale participarea Villeroy & Boch la discuții ilicite, ar fi viciate de erori de drept. Astfel, mărturia unei întreprinderi care a solicitat o reducere a amenzii în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea nu poate constitui o dovadă suficientă a existenței unei încălcări din moment ce exactitatea sa este contestată de mai multe alte întreprinderi acuzate.

124 În ceea ce privește anul 2000, la punctul 214 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi apreciat, întemeindu-se pe procesul-verbal al reuniunii ASI din 12 și din 13 octombrie 2000, că, în pofida inexistenței unor dovezi directe ale participării Villeroy & Boch Austria la acțiunile anticoncurențiale din acel an, „trebuie să se arate că efectele discuțiilor ilicite care s-au desfășurat în anul 1999 s-au manifestat în anul 2000”. Or, acest proces-verbal, pe care Tribunalul îl interpretează de altfel în mod eronat, nu ar constitui o dovadă suficientă în această privință.

125 În ceea ce privește anul 2001, la punctele 214-218 din hotărârea atacată, Tribunalul ar fi reținut participarea Villeroy & Boch Austria la discuțiile ilicite pentru simplul motiv că pretinsele discuții ilicite din cursul anului 2000 ar fi continuat să își producă efectele. Pentru a-și motiva observațiile, Tribunalul s-ar fi limitat să facă trimitere la considerentele (652)-(658) ale deciziei în litigiu, fără a explica modul în care observațiile la care face trimitere sunt convingătoare.

126 În ceea ce privește anii 2002 și 2003, Tribunalul nu ar fi ținut seama de afirmațiile recurentei.

127 În sfârșit, în ceea ce privește anul 2004, observațiile Tribunalului cuprinse la punctul 228 din hotărârea atacată ar fi contradictorii și viciate de o eroare de drept. Astfel, la acest punct, Tribunalul ar fi apreciat că Villeroy & Boch Austria, care nu a participat la reuniunea ASI din 22 ianuarie 2004, a fost informată prin intermediul procesului-verbal al reuniunii despre deciziile luate de concurenții săi în cursul acesteia, în timp ce, la punctul 212 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că faptul că

procesele-verbale ale reuniunilor ASI trebuiau în principiu să fie transmise tuturor membrilor asociației menționate nu permitea, în sine, să se dovedească că Villeroy & Boch Austria luase efectiv cunoștință de acestea.

128 Comisia solicită respingerea celui de al șaselea motiv.

Aprecierea Curții

129 Prin intermediul celui de al șaselea motiv, recurenta invocă diverse erori în constatările Tribunalului cu privire la încălcări pretins săvârșite în Austria între 12 octombrie 1994 și 9 noiembrie 2004.

130 În ceea ce privește, în primul rând, argumentele recurentei referitoare la anul 1994, trebuie să se constate că recurenta se limitează în speță să reproducă argumentația invocată în primă instanță în fața Tribunalului. Aceeași concluzie este valabilă și în ceea ce privește argumentele privind reuniunea din 23 aprilie 1996. Având în vedere jurisprudența amintită la punctul 69 din prezenta hotărâre, aceste argumente trebuie respinse, așadar, ca fiind inadmisibile.

131 În ceea ce privește, în al doilea rând, argumentele recurentei referitoare la reuniunile care s-au desfășurat la 16 noiembrie 1995 și la 15 octombrie 1997, întemeiate în esență pe o nemotivare a hotărârii atacate, acestea trebuie de asemenea respinse. Astfel, la punctele 180-185 și 192-196 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat și a respins argumentele recurentei referitoare la încălcările săvârșite în Austria în ceea ce privește aceste diferite reuniuni. În cazul fiecăreia dintre ele, Tribunalul a făcut trimitere la probe pertinente și la decizia în litigiu înainte de a respinge argumentația recurentei ca fiind nefondată. Procedând astfel, Tribunalul a motivat hotărârea atacată.

132 În ceea ce privește reuniunea din 15 octombrie 1997, se impune în plus respingerea argumentului recurentei potrivit căruia Tribunalul s-ar fi întemeiat pe motive care nu ar fi fost incluse în comunicarea privind obiecțiunile a Comisiei. Astfel, trebuie să se constate că, la punctul 194 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a întemeiat pe motivele expuse în considerentele (295) și (307) ale deciziei în litigiu. Or, referitor la acest aspect, recurenta nu a invocat în fața Tribunalului o discordanță între această decizie și comunicarea privind obiecțiunile. În consecință, conform unei jurisprudențe constante (a se vedea în special Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 54), recurenta nu poate să invoce un asemenea argument în stadiul recursului în fața Curții.

133 În ceea ce privește, în al treilea rând, reuniunile din 30 aprilie 1998 și din 18 iunie 1998, trebuie arătat că, la punctul 199 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că nicio probă prezentată de Comisie nu permite dovedirea participării recurentei la încălcare. Totuși, la punctul 203 din hotărârea menționată, Tribunalul a considerat în mod clar că, în lipsa unei distanțări publice a recurentei și din cauză că efectele anticoncurențiale ale acordului din 15 octombrie 1997 continuau să își manifeste efectele în cursul anului următor, Comisia putea să considere că recurenta nu încetase să participe la încălcare în anul 1998. Procedând în acest mod, Tribunalul nu numai că și-a respectat obligația de motivare, permițând astfel părților să îi conteste raționamentul, iar Curții să își exercite controlul în cadrul recursului, ci, în lumina jurisprudenței expuse la punctul 111 din prezenta hotărâre, nici nu a săvârșit vreo eroare de drept în administrarea probelor. În plus, Tribunalul nici nu s-a contrazis, nici nu și-a încălcat obligația de motivare considerând că, deși declarația dată de Masco nu ar fi permis, în sine, să se dovedească participarea recurentei la schimburile de informații din cursul anului 1998, ea putea fi luată în mod legal în considerare, printre alte elemente, în cadrul seriei de indicii concordante descrise la punctul 203 din hotărârea atacată pentru a demonstra că în anul 1998 Villeroy & Boch Austria nu își întrerupsese participarea la practicile ilicite.

134 În ceea ce privește, în al patrulea rând, reuniunile care au avut loc în anul 1999, trebuie să se constate, astfel cum reiese fără ambiguitate din cuprinsul punctului 206 din hotărârea atacată, că Comisia s-a întemeiat pe un proces-verbal olograf al reuniunii din 6 septembrie 1999, întocmit de un reprezentant al Ideal Standard chiar în aceeași zi a reuniunii ilicite. Contrar celor susținute de recurentă, o asemenea probă, care nu datează de la introducerea de către această societate a cererii sale de clemență în temeiul Comunicării din 2002 privind cooperarea, ci este contemporană cu faptele, astfel cum Tribunalul a arătat la punctul 207 din hotărârea atacată, nu necesită alte probe concordante. Așadar, se impune respingerea acestui argument ca fiind nefondat.

135 În ceea ce privește, în al cincilea rând, reuniunea ASI din 12 și din 13 octombrie 2000, trebuie să se constate că argumentele recurentei se întemeiază pe o interpretare eronată a punctului 214 din hotărârea atacată. Astfel, contrar celor susținute de recurentă, Tribunalul nu s-a întemeiat pe procesul-verbal al acestei reuniuni pentru a constata că efectele discuțiilor ilicite care au avut loc în anul 1999 s-au manifestat în anul 2000. În plus, prin intermediul acestor argumente se urmărește în esență repunerea în discuție a aprecierii de către Tribunal a elementelor de probă, fără să se dovedească însă o denaturare a acestora. Prin urmare, având în vedere jurisprudența expusă la punctul 38 de mai sus, ele sunt inadmisibile.

136 În ceea ce privește, în al șaselea rând, anul 2001, argumentul recurentei se întemeiază de asemenea pe o interpretare eronată a hotărârii atacate și, prin urmare, trebuie respins. Astfel, reiese cu claritate din cuprinsul punctelor 215-218 din această hotărâre că Tribunalul nu a reținut participarea Villeroy & Boch Austria la discuțiile ilicite care s-au desfășurat în anul 2001 pentru motivul că cele care avuseseră loc în anul 2000 ar fi continuat să își producă efectele în anul următor. Astfel, la punctele 215-217 din hotărârea menționată, Tribunalul s-a întemeiat pe participarea acestei societăți la mai multe reuniuni în anul 2001, în cursul cărora participanții au convenit cu privire la data la care baremele de prețuri urmau să fie transmise distribuitorilor cu ridicata și cu privire la data creșterii prețurilor, precum și cu privire la concordanța acestor reuniuni cu alte reuniuni desfășurate în anii 2000 și 2001, la care societatea menționată nu a participat, însă în timpul cărora membrii ASI au amintit creșteri de prețuri cifrice începând cu 1 ianuarie 2002.

137 În ceea ce privește, în al șaptelea rând, argumentele recurentei întemeiate pe insuficiența motivării hotărârii atacate, în sensul că Tribunalul nu a ținut seama de afirmațiile sale referitoare la anii 2002 și 2003, este suficient să se constate că, în cazul fiecăreia dintre reuniunile pertinente, la punctele 219-226 ale hotărârii atacate, Tribunalul a făcut trimitere la probe pertinente și la decizia în litigiu înainte de a respinge argumentația recurentei ca fiind nefondată. Având în vedere jurisprudența expusă la punctul 72 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu avea obligația să răspundă la toate afirmațiile recurentei. Prin urmare, argumentele respective ale recurentei trebuie să fie respinse.

138 În sfârșit, în ceea ce privește argumentele recurentei referitoare la reuniunea din 22 ianuarie 2004, trebuie să se constate că recurenta încearcă să repună în discuție aprecierea elementelor de probă efectuată de Tribunal, fără să invoce însă denaturarea acestora. Prin urmare, având în vedere jurisprudența expusă la punctul 38 din prezenta hotărâre, aceste argumente sunt inadmisibile.

139 Din cele de mai sus rezultă că se impune respingerea celui de al șaselea motiv ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la al șaptelea și la al nouălea motiv

Argumentația părților

140 Prin intermediul celui de al șaptelea motiv, invocat cu titlu subsidiar, recurenta susține, referitor la acțiunile imputate în ceea ce privește încălcările pretins săvârșite în Belgia, în Franța și în Austria, că nu permit să se demonstreze participarea sa la aceste încălcări deoarece sunt imputabile filialelor sale, iar nu ei cu titlu personal.

141 În această privință, recurenta susține că noțiunea de unitate economică, în modalitatea în care este aplicată în prezenta cauză de Comisie și de Tribunal, determină imputarea acțiunilor în sarcina unei societăți independent de orice vinovăție din partea acesteia, fiind încălcate garanțiile oferite de cartă, în special dreptul la prezumția de nevinovăție și principiul *in dubio pro reo*, garantate la articolul 48 alineatul (1) din aceasta, principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor și articolul 101 TFUE, cu atât mai mult cu cât prezumția existenței unei unități economice în cazul deținerii integrale de către societatea-mamă a capitalului filialei sale ar fi în practică absolută. Deși, potrivit recurentei, Curtea a admis această noțiune în jurisprudența sa anterioară intrării în vigoare a cartei, această jurisprudență ar trebui să evolueze. În plus, hotărârea atacată ar încălca obligația de motivare rezultată din articolul 296 al doilea paragraf TFUE, deoarece nu ar răspunde la aceste argumente ale recurentei și nu ar conține nicio motivare în ceea ce privește părți importante ale încălcării imputate.

142 Prin intermediul celui de al nouălea motiv, recurenta critică faptul că hotărârea atacată a menținut amenda care i-a fost aplicată în calitate de debitor solidar al filialei sale.

143 Astfel, chiar dacă ar fi posibil, în temeiul noțiunii de unitate economică, să fie invocată răspunderea societății-mamă pentru acțiunile filialei sale, recunoașterea unei răspunderi în solidar pentru plata amenzilor aplicate filialelor recurentei ar trebui înlăturată întrucât, pe de o parte, niciun act juridic al Uniunii nu conține o dispoziție care prevede pronunțarea unei amenzi în solidar și, pe de altă parte, recunoașterea unei asemenea răspunderi în solidar ar lipsi recurenta de dreptul la amendă aplicată cu titlu individual în funcție de vinovăția imputată, fiind încălcat principiul răspunderii personale. Cu titlu subsidiar, reclamanta susține că, în orice caz, Comisia și Tribunalul ar fi trebuit să calculeze cota-parte din cuantumul amenzii datorate de fiecare codebitor în funcție de partea de răspundere a fiecăruia.

144 Comisia solicită respingerea celui de al șaptelea și a celui de al nouălea motiv.

Aprecierea Curții

145 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, care nu a fost repusă în discuție odată cu intrarea în vigoare a cartei, în anumite circumstanțe, o persoană juridică ce nu este autorul unei încălcări a dreptului concurenței poate fi totuși sancționată pentru comportamentul ilicit al unei alte persoane juridice în cazul în care cele două persoane fac parte din aceeași entitate economică și constituie astfel o întreprindere în sensul articolului 101 TFUE (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 45).

146 Dintr-o jurisprudență constantă rezultă astfel că un comportament al unei filiale poate fi imputat societății-mamă în special în cazul în care, deși are personalitate juridică distinctă, această filială nu își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică în esență instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, având în vedere mai ales legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc cele două entități juridice (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 46, precum și jurisprudența citată).

147 În această privință, Curtea a precizat că, în cazul particular în care o societate-mamă deține, direct sau indirect, totalitatea sau cvasitotalitatea capitalului filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii Europene, există o prezumție refragabilă potrivit căreia respectiva societate-mamă exercită efectiv o influență decisivă asupra filialei sale (Hotărârea din 16 iunie 2016, Evonik Degussa și AlzChem/Comisia, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punctul 28, precum și jurisprudența citată).

148 Într-o asemenea situație, este suficient să se dovedească de către Comisie că totalitatea sau cvasitotalitatea capitalului unei filiale este deținută, direct sau indirect, de societatea-mamă a acesteia pentru a se considera că prezumția respectivă este îndeplinită. În continuare, acesteia din urmă îi revine obligația de a răsturna această prezumție, prezentând elemente de probă suficiente referitoare la legăturile organizatorice, economice și juridice dintre ea și filiala sa, de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață. Dacă societatea-mamă nu răstoarnă această prezumție, Comisia va putea să considere că această din urmă societate și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și că prima este răspunzătoare pentru comportamentul celei de a doua și să oblige aceste două societăți în solidar la plata unei amenzi fără a fi necesară stabilirea implicării personale a societății-mamă în încălcare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iunie 2016, Evonik Degussa și AlzChem/Comisia, C-155/14 P, EU:C:2016:446, punctele 27 și 29-32, precum și jurisprudența citată).

149 De altfel, trebuie să se precizeze că, în mod contrar susținerilor recurentei, jurisprudența de mai sus nu încalcă nici dreptul la prezumția de nevinovăție garantat la articolul 48 alineatul (1) din cartă, nici principiile *in dubio pro reo* și legalității infracțiunilor și a pedepselor. Astfel, prezumția exercitării de către societatea-mamă a unei influențe decisive asupra filialei sale în cazul deținerii totalității sau cvasitotalității capitalului acesteia din urmă nu conduce la o prezumție de culpabilitate a vreuneia dintre aceste societăți, astfel încât nu încalcă nici dreptul la prezumția de nevinovăție, nici principiul *in dubio pro reo*. În ceea ce privește principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor, acesta impune ca legea să definească în mod clar încălcările și pedepsele pe care le atrag, această condiție fiind îndeplinită atunci când justițiabilul poate ști, plecând de la textul dispoziției pertinente și, dacă este cazul, cu ajutorul interpretării care este dată acestui text de către instanțe, care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală (Hotărârea din 22 mai 2008, Evonik Degussa/Comisia, C-266/06 P, nepublicată, EU:C:2008:295, punctul 39). Or jurisprudența Curții expusă la punctele 145-148 din prezenta hotărâre nu încalcă acest principiu.

150 În ceea ce privește lipsa repartizării amenzii între societățile în cauză, trebuie amintit că noțiunea de solidaritate la plata amenzii din dreptul concurenței al Uniunii, întrucât nu este decât o manifestare a unui efect de plin drept al noțiunii de întreprindere, nu privește decât întreprinderea, iar nu societățile care o compun (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 57).

151 Deși din cuprinsul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 reiese că Comisia poate obliga la plata în solidar a unei amenzi mai multe societăți, întrucât făceau parte din aceeași întreprindere, nici modul de redactare a acestei dispoziții, nici obiectivul mecanismului de solidaritate nu permit să se considere că această competență de a aplica sancțiuni ar cuprinde, pe lângă stabilirea relației externe de solidaritate, și competența de a stabili cotele-părți ale codebitorilor solidari în cadrul relației lor interne (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 58).

152 Dimpotrivă, obiectivul mecanismului de solidaritate constă în faptul că reprezintă un instrument juridic suplimentar de care Comisia dispune pentru a consolida eficacitatea acțiunii sale în materie de recuperare a amenzilor impuse pentru încălcări ale dreptului concurenței, întrucât acest mecanism reduce riscul de insolvabilitate pentru Comisie în calitatea sa de creditor al datoriei pe care o reprezintă aceste amenzi, ceea ce contribuie la realizarea obiectivului de descurajare care este urmărit

în general de dreptul concurenței, astfel cum Tribunalul a afirmat de altfel, în esență și în mod întemeiat, la punctul 325 din hotărârea atacată (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 59, precum și jurisprudența citată).

153 Or, în cadrul relației interne care există între codebitorii solidari, determinarea cotelor-părți ale acestora nu vizează acest dublu obiectiv. Astfel, este vorba despre un litigiu care intervine într-un stadiu ulterior, care în principiu nu mai prezintă interes pentru Comisie, deoarece amenda i-a fost plătită în totalitate de unul sau de mai mulți dintre codebitorii menționați. Prin urmare, Comisiei nu i se poate impune să determine asemenea cote-părți (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctele 60-64).

154 În speță, recurenta nu contestă că la momentul încălcării care îi este imputată deținea 100 % din capitalul societăților ai căror angajați au participat la discuțiile anticoncurențiale în cauză în Belgia, în Franța și în Austria și nu susține că a prezentat Tribunalului elemente de natură să răstoarne prezumția potrivit căreia exercita o influență decisivă asupra acestor societăți. Prin urmare, având în vedere jurisprudența expusă la punctele 145-153 din prezenta hotărâre, Tribunalul a considerat în mod întemeiat că Comisia putea să îi impute comportamentul anticoncurențial al filialelor sale în Belgia, în Franța și în Austria și să o oblige împreună cu acestea din urmă la plata unor amenzi în solidar, fără a determina cotele-părți ale cuantumului acestor amenzi datorate de fiecare dintre ele.

155 În sfârșit, trebuie respinse argumentele recurentei întemeiate pe o insuficiență a motivării hotărârii atacate. Astfel, în ceea ce privește în special posibilitatea Comisiei de a imputa recurentei acțiunile filialelor sale în Franța și în Austria, trebuie să se considere că punctele 155-165 din hotărârea atacată, precum și punctul 284 din această hotărâre, care face trimitere la punctele 97 și 98 din aceasta, sunt motivate corespunzător cerințelor legale. Într-adevăr, după ce a amintit jurisprudența referitoare la noțiunea de unitate economică, Tribunalul a arătat că Villeroy & Boch deținea 100 % din capitalul filialelor sale și că nu încercase să răstoarne prezumția potrivit căreia exercita o influență decisivă asupra acestora din urmă și apoi a răspuns la argumentele recurentei întemeiate pe o încălcare a principiului legalității pedepselor și a sancțiunilor și a dreptului la prezumția de nevinovăție. În ceea ce privește posibilitatea Comisiei de a imputa recurentei comportamentele Villeroy & Boch Belgia întrucât exercita o influență decisivă asupra acesteia, Tribunalul nu avea obligația să ia poziție în hotărârea atacată cu privire la acest aspect deoarece, contrar susținerilor sale, recurenta nu a contestat această posibilitate în fața Tribunalului.

156 Așadar, al șaptelea și al nouălea motiv trebuie respinse ca fiind nefondate.

Cu privire la al optulea motiv

Argumentația părților

157 Prin intermediul celui de al optulea motiv, recurenta susține că hotărârea atacată încalcă articolul 101 TFUE și articolul 53 din Acordul privind SEE, deoarece Tribunalul a reținut în mod eronat în speță existența unei încălcări unice, complexe și continue.

158 În această privință, recurenta susține, în primul rând, că noțiunea juridică de încălcare unică, complexă și continuă este, ca atare, incompatibilă cu articolul 101 TFUE și cu articolul 53 din Acordul privind SEE și, așadar, nu poate fi aplicată. Astfel, această noțiune ar fi lipsită de orice temei juridic în dreptul Uniunii. În plus, recurenta susține că hotărârea atacată este viciată de o insuficiență a motivării întrucât Tribunalul nu a răspuns la argumentele sale referitoare la acest aspect.

159 În al doilea rând, recurenta susține că, prin faptul că s-a constatat existența unei încălcări unice în prezenta cauză, hotărârea atacată a încălcat principiile procesului echitabil. Astfel, întrucât Tribunalul a apreciat că recurentei i se poate imputa o încălcare la care nu a participat, dar care se încadrează într-o încălcare unică la care a luat parte, recurenta nu ar putea să susțină în mod util, pentru a contesta participarea sa la o încălcare unică, faptul că nu a luat parte la această primă încălcare și ar fi, așadar, lipsită de un mijloc de apărare eficace. Astfel, ea ar putea să conteste numai că încălcarea în discuție îi era cunoscută.

160 În al treilea rând, recurenta apreciază, cu titlu subsidiar, că în speță nu erau îndeplinite condițiile recunoașterii unei încălcări unice întrucât Comisia nu a definit piața relevantă și întrucât nu a fost demonstrată existența unui raport de complementaritate între diferitele acțiuni imputate.

161 În al patrulea rând, recurenta consideră că, în orice caz, din cauza existenței unor anulări în parte ale deciziei în litigiu în ceea ce privește anumite state membre, în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, EU:T:2013:457), precum și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477), și din cauză că este posibil ca anumite întreprinderi să nu fi avut cunoștință despre ansamblul încălcării, nu ar putea exista o încălcare globală, astfel cum este definită în această decizie.

162 Comisia solicită respingerea celui de al optulea motiv.

Aprecierea Curții

163 Având în vedere jurisprudența expusă la punctele 55-59 din prezenta hotărâre, în primul rând, trebuie respinse argumentele recurentei potrivit cărora noțiunea juridică de încălcare unică, complexă și continuă ar fi incompatibilă cu articolul 101 TFUE și cu articolul 53 din Acordul privind SEE și ar încălca principiile procesului echitabil, fără a fi luată în considerare admisibilitatea acestui din urmă aspect.

164 În al doilea rând, trebuie să se constate că, în mod contrar susținerilor recurentei, amintind această jurisprudență la punctele 32-34, 41, 42 și 46-48 din hotărârea atacată, Tribunalul a motivat această hotărâre corespunzător cerințelor legale.

165 În al treilea rând, în ceea ce privește argumentul recurentei potrivit căruia condițiile recunoașterii unei încălcări unice nu ar fi întrunite în speță întrucât Comisia nu ar fi definit piața relevantă, trebuie să se constate, astfel cum Tribunalul a arătat în mod întemeiat la punctul 54 din hotărârea atacată și cum recurenta admite, că împrejurarea că piețele produselor și geografice acoperite de încălcare sunt distincte nu se opune nicidecum constatării unei încălcări unice. Prin urmare, aceste argument este, în orice caz, inoperant.

166 În al patrulea rând, la punctele 63-71 din hotărârea atacată, Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept considerând că Comisia putea să concluzioneze în speță în sensul existenței unui obiectiv unic prin care să se demonstreze o încălcare unică. Astfel, pe baza constatărilor factuale efectuate la punctele 66, 69 și 71 din hotărârea atacată, Tribunalul a demonstrat corespunzător cerințelor legale că diferitele comportamente imputate urmăreau același scop, și anume, în cazul tuturor fabricanților de produse și accesorii pentru baie, coordonarea comportamentului lor față de distribuitorii cu ridicata. În această privință, trebuie să se sublinieze că, în mod contrar susținerilor recurentei, noțiunea de obiectiv comun, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 66, 69 și 71 menționate, a fost determinată nu printr-o raportare generală la existența unei denaturări a concurenței pe piețele vizate de încălcare, ci prin raportare la diferite elemente obiective, precum rolul central avut de distribuitorii cu ridicata în

circuitul distribuției, caracteristicile acestui circuit, existența unor organisme de coordonare și a unor asociații multiprodus, similitudinea punerii în aplicare a unor acorduri coluzive și suprapunerile materiale, geografice și temporale între practicile în cauză.

167 În aceste condiții, fără a fi necesară stabilirea unei legături de complementaritate între practicile imputate, întrucât o încălcare unică și continuă poate fi imputată unor întreprinderi neconcurente și nu necesită o definiție sistematică a piețelor relevante, considerând că recurenta răspunde, pe de o parte, pentru participarea sa directă la încălcarea imputată și, pe de altă parte, pentru participarea sa indirectă la aceasta deoarece a avut cunoștință despre ansamblul comportamentelor ilicite preconizate sau puse în aplicare de ceilalți participanți la înțelegerea în cauză pentru urmărirea acelorași obiective sau pentru că a putut în mod rezonabil să le prevadă și a fost pregătită să accepte riscul care decurgea din acestea, Tribunalul nu poate fi criticat pentru că a apreciat că Comisia nu a săvârșit nicio eroare concluzionând în sensul existenței în speță a unei încălcări unice și continue.

168 În sfârșit, în ceea ce privește argumentația referitoare la anulările în parte ale deciziei în litigiu, pronunțate în cadrul altor cauze referitoare la prezenta înțelegere, trebuie amintit că aprecierea probelor privind diversele piețe naționale este de competența exclusivă a Tribunalului. În măsura în care această argumentație ar urmări repunerea în discuție a existenței unei încălcări unice, complexe și continue, trebuie să se sublinieze, după cum s-a arătat la punctul 62 din prezenta hotărâre, că faptul că Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu în măsura în care privește participarea la încălcarea imputată a anumitor întreprinderi în cauză pe anumite piețe geografice în perioade determinate nu este suficient pentru a fi repusă în discuție constatarea Tribunalului referitoare la existența unui plan de ansamblu care acoperea cele trei subgrupe de produse și cele șase state membre vizate și a unui obiect identic care denatura concurența.

169 În consecință, al optulea motiv trebuie respins ca fiind în parte inoperant și în parte nefondat.

Cu privire la al zecelea și la al unsprezecelea motiv

Argumentația părților

170 Prin intermediul celui de al zecelea motiv, recurenta invocă eroarea de drept săvârșită de Tribunal prin faptul că nu a exercitat pe deplin competența de control de fond care îi este conferită.

171 Astfel, în hotărârea atacată, Tribunalul ar fi exercitat doar un control de legalitate a stabilirii cuantumului amenzii, contrar concluziilor recurentei.

172 Or, recurenta consideră că, pentru motive de securitate juridică și de garantare a dreptului la un proces echitabil, Tribunalul și Curtea au obligația, în fiecare cauză în care sunt sesizate cu privire la stabilirea de către Comisie a unei amenzi sau a unei penalități cu titlu cominatoriu, să exercite efectiv competența de fond care le este conferită în temeiul articolului 31 din Regulamentul nr. 1/2003, în special într-un context în care nicio normă legală nu prevedere o armonizare a sancțiunilor și în care Comisia a aplicat trei metode diferite de calculare a amenzilor în privința anilor 1998-2006.

173 Pe de altă parte, recurenta consideră că Tribunalul nu a efectuat în speță o verificare independentă a cuantumului inițial al amenzii și că aceasta ar fi trebuit să fie redusă în cadrul exercitării competenței de fond, având în vedere gravitatea încălcării, care privește doar un număr limitat de state membre, în majoritate mici. În această privință, nu ar fi posibil să se înțeleagă motivul pentru care Comisia a sancționat acțiunile imputate în speță mai sever decât a sancționat înțelegeri de aceeași natură care acopereau întreg teritoriul Spațiului Economic European. În plus, Tribunalul ar fi trebuit să acorde recurentei o reducere a cuantumului amenzii pentru încălcarea principiului termenului rezonabil din cauza duratei excesive a procedurii administrative, de aproape șase ani în total.

174 Prin intermediul celui de al unsprezecelea motiv, recurenta invocă o încălcare a principiului proporționalității. În această privință, recurenta apreciază că, pentru stabilirea gravității încălcării, Tribunalul trebuie să ia în considerare efectele încălcării în discuție asupra pieței, precum și cifrele de afaceri realizate pe piețele relevante, însă nu a procedat în acest mod.

175 Tribunalul ar fi trebuit de asemenea să se asigure că cuantumul amenzilor aplicate prin decizia în litigiu era proporțional în termeni absoluți, ceea ce nu este cazul întrucât cifra de afaceri acoperită de încălcare este de 115 milioane de euro, iar cuantumul total al amenzilor este de 71,5 milioane de euro.

176 Prin urmare, recurenta solicită Curții să rectifice aceste omisiuni ilicite ale Tribunalului și să reducă ea însăși cuantumul amenzilor aplicate.

177 Comisia solicită respingerea celui de al zecelea și a celui de al unsprezecelea motiv.

Aprecierea Curții

178 Potrivit jurisprudenței constante, controlul de legalitate instituit la articolul 263 TFUE implică faptul că instanța Uniunii exercită un control atât de drept, cât și de fapt asupra deciziei atacate în raport cu argumentele invocate de reclamant și are competența de a aprecia probele, de a anula această decizie și de a modifica cuantumul amenzilor (a se vedea Hotărârea din 10 iulie 2014, Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 53, precum și jurisprudența citată).

179 Controlul de legalitate este completat de competența de fond care este recunoscută instanței Uniunii la articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, conform articolului 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată (a se vedea Hotărârea din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 63 și jurisprudența citată).

180 Pentru a respecta cerințele unui control de fond în sensul articolului 47 din cartă în ceea ce privește amenda, instanța Uniunii este obligată, în exercitarea competențelor prevăzute la articolele 261 și 263 TFUE, să examineze orice critică, de drept sau de fapt, prin care se urmărește să se demonstreze că cuantumul amenzii nu este adecvat în raport cu gravitatea și cu durata încălcării (a se vedea Hotărârea din 18 decembrie 2014, Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 75, precum și jurisprudența citată).

181 Or, exercitarea acestei competențe de fond nu echivalează însă cu un control din oficiu, iar procedura este în contradictoriu. Sarcina de a invoca motive împotriva deciziei atacate și de a prezenta elemente de probă în susținerea acestor motive revine în principiu reclamantului (a se vedea Hotărârea din 18 decembrie 2014, Comisia/Parker Hannifin Manufacturing și Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punctul 76, precum și jurisprudența citată).

182 În această privință, trebuie subliniat că lipsa unui control din oficiu asupra întregii decizii atacate nu încalcă principiul protecției jurisdicționale efective. Astfel, în vederea respectării acestui principiu, nu este indispensabil ca Tribunalul, care este, desigur, ținut să răspundă la motivele invocate și să exercite un control atât de drept, cât și de fapt, să aibă obligația de a efectua din oficiu o nouă cercetare judecătorească completă a dosarului (a se vedea Hotărârea din 8 decembrie 2011, Chalkor/Comisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, punctul 66).

183 Pe de altă parte, în temeiul unei jurisprudențe constante a Curții, Tribunalul este singurul competent să controleze modalitatea în care Comisia a apreciat în fiecare caz particular gravitatea comportamentelor ilicite. În cadrul unui recurs, controlul Curții are ca obiect, pe de o parte, să examineze în ce măsură Tribunalul a luat în considerare în mod corect din punct de vedere juridic toți factorii esențiali pentru aprecierea gravității unui anumit comportament apreciat în lumina articolului 101 TFUE și a articolului 23 din Regulamentul nr. 1/2003 și, pe de altă parte, să verifice dacă Tribunalul a răspuns corespunzător cerințelor legale la toate argumentele invocate în susținerea cererii de reducere a amenzii. Gravitatea încălcărilor dreptului concurenței al Uniunii trebuie să fie stabilită în funcție de un număr mare de elemente, precum în special efectul disuasiv al amenzilor, împrejurările specifice cauzei și contextul acesteia, inclusiv comportamentul fiecăreia dintre întreprinderi, rolul avut de fiecare dintre acestea în instituirea înțelegerii, beneficiul pe care l-au putut obține din aceasta, dimensiunea întreprinderilor și valoarea mărfurilor în discuție, precum și riscul pe care încălcările de acest tip îl reprezintă pentru obiectivele Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctele 95, 99 și 100).

184 În plus, atunci când se pronunță cu privire la chestiuni de drept în cadrul unui recurs, Curtea nu are sarcina de a substitui, pentru motive de echitate, aprecierea Tribunalului cu propria apreciere atunci când acesta se pronunță, în exercitarea competenței sale de fond, asupra cuantumului amenzilor aplicate unor întreprinderi ca urmare a încălcării de către acestea a dreptului Uniunii. Astfel, Curtea ar trebui să constate o eroare de drept săvârșită de Tribunal, ca urmare a caracterului inadecvat al cuantumului unei amenzi, doar în măsura în care aceasta ar aprecia că nivelul sancțiunii este nu numai inadecvat, ci și excesiv, până la a fi disproporționat (a se vedea în special Hotărârea din 30 mai 2013, Quinn Barlo și alții/Comisia, C-70/12 P, nepublicată, EU:C:2013:351, punctul 57, precum și jurisprudența citată).

185 Al zecelea și al unsprezecelea motiv trebuie examinate în lumina acestei jurisprudențe.

186 Or, din jurisprudența menționată reiese în mod clar că, în primul rând, controlul de fond privește numai sancțiunea aplicată, iar nu totalitatea deciziei atacate și, în al doilea rând, nici competența de fond, nici controlul de legalitate nu echivalează cu controlul din oficiu și, prin urmare, acestea nu impuneau Tribunalului să procedeze din oficiu la o nouă cercetare judecătorească, completă, a dosarului, independent de criticile formulate de recurentă.

187 În speță, trebuie să se constate că, începând cu punctul 335 din hotărârea atacată, Tribunalul a exercitat un control efectiv asupra cuantumului amenzii, a răspuns la diferitele argumente ale recurentei și, la punctele 397-402 din această hotărâre, s-a pronunțat asupra concluziilor de reducere a cuantumului amenzii, deci fără să se fi limitat la controlul legalității acestui cuantum, contrar celor susținute de recurentă. În această privință, la punctul 384 din hotărârea menționată, Tribunalul a arătat în special că, având în vedere natura deosebit de gravă a încălcării în cauză, coeficientul de 15 % cu titlu de coeficienți „gravitatea încălcării” și „sumă suplimentară” era minim, iar ulterior, la punctele 397-401 din aceeași hotărâre, a apreciat că niciunul dintre elementele prezentate de reclamantele în primă instanță nu justifica o reducere a cuantumului amenzii.

188 În ceea ce privește mai precis examinarea gravității încălcării imputate, trebuie să se constate că, la punctul 381 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit printre altele punctul 23 din Orientările din 2006, care prevede că „[a]cordurile orizontale de stabilire a prețurilor, de împărțire a piețelor și de limitare a producției, care sunt în general secrete, se numără, prin însăși natura lor, printre restrângerile cele mai grave ale concurenței. În temeiul politicii din domeniul concurenței, acestea trebuie să fie sever sancționate. În consecință, proporția din vânzări luată în calcul pentru astfel de încălcări se situează, în general, la limita superioară a intervalului”. La punctul 383 din hotărârea menționată, Tribunalul a expus motivarea reținută de Comisie în considerentul (1211) al deciziei în litigiu, potrivit căruia coordonarea orizontală a prețurilor era, prin însăși natura sa, una dintre restrângerile cele mai nocive ale concurenței și că încălcarea era o încălcare unică, complexă și

continuă care acoperea șase state membre și afecta cele trei subgrupe de produse, înainte de a constata, la punctul 384 din hotărârea atacată, natura deosebit de gravă a încălcării în discuție, care justifica aplicarea coeficientului pentru gravitate de 15 %, și, la punctul 385 din hotărârea menționată, participarea recurentei „la grupul central de întreprinderi” care a pus în aplicare încălcarea constatată.

189 Întrucât a luat deci în considerare toți parametrii pertinenți pentru a aprecia gravitatea încălcării imputate, coordonarea orizontală a prețurilor și participarea recurentei la aceasta fiind, pe de altă parte, dovedite, și întrucât a răspuns la argumentele recurentei cu privire la acest aspect, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept și a îndeplinit obligația care îi revine de control jurisdicțional efectiv al deciziei în litigiu.

190 În ceea ce privește aprecierea duratei excesive a procedurii administrative, trebuie amintit că, deși încălcarea principiului respectării termenului rezonabil de către Comisie poate justifica anularea unei decizii adoptate la finalul unei proceduri administrative întemeiate pe articolele 101 și 102 TFUE întrucât presupune și o încălcare a dreptului la apărare al întreprinderii în cauză, o asemenea încălcare a principiului respectării termenului rezonabil, presupunând că este dovedită, nu poate conduce la o reducere a cuantumului amenzii aplicate (a se vedea în special Hotărârea din 9 iunie 2016, CEPSA/Comisia, C-608/13 P, EU:C:2016:414, punctul 61, și Hotărârea din 9 iunie 2016, PROAS/Comisia, C-616/13 P, EU:C:2016:415, punctul 74, precum și jurisprudența citată). Or, în speță, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 173 din prezenta hotărâre, este cert că, prin intermediul argumentului său privind aprecierea incorectă de către Tribunal a duratei excesive a procedurii administrative, recurenta urmărește numai obținerea unei reduceri a cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

191 Prin urmare, fără a lua în considerare temeinicia sa, acest argument trebuie respins ca fiind inoperant.

192 În sfârșit, în ceea ce privește proporționalitatea cuantumului amenzii aplicate ca atare, recurenta nu prezintă niciun argument de natură să demonstreze că nivelul sancțiunii aplicate este inadecvat sau excesiv. În această privință, argumentul potrivit căruia cuantumul unei amenzi de 71,5 milioane de euro ar fi disproporționat în raport cu cifra de afaceri vizată de înțelegere, în cuantum de 115 milioane de euro, trebuie respins. Astfel, este cert că, în speță, cuantumul final al amenzii aplicate a fost redus astfel încât să nu depășească 10 % din cifra de afaceri totală a recurentei realizată în cursul exercițiului financiar precedent, conform articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003. Or, această limită garantează deja ca nivelul acestei amenzi să nu fie disproporționat în raport cu dimensiunea întreprinderii, astfel cum este determinată de cifra sa de afaceri globală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, EU:C:2005:408, punctele 280-282).

193 Având în vedere considerațiile care precedă, al zecelea și al unsprezecelea motiv trebuie respinse ca fiind în parte inoperante și în parte nefondate.

194 Întrucât niciunul dintre motivele invocate de recurentă nu a fost admis, se impune respingerea recursului în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

195 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată, iar recurenta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Villeroy & Boch AG la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături

i — Punctul 60 din prezentul text a făcut obiectul unei modificări de ordin lingvistic ulterior primei publicări.